

# DE REFORMATIE

## WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE WIE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS AREMDS PSALM 103:7

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. van Dijk, Groningen; Dr K. Fernhout, Baarn; Drs D. J. Galle, Haarlem; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herken, Ermelo; A. Janse, Biggelerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Zeist; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijknaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijknaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wansverd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr C. Veenhof, Haarlem; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:  
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goea.  
Drukkers-Uitgevers:  
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.  
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.  
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

**INHOUD:** Hoofdartikel: Een nieuwe huwelijksmoraal. IV. — Uit de Schrift: Christus beantwoordt de vraag om verzadiging. (Joh. 7:37). — Kerkelijk Leven: Disput Delleman-Schilder. Indrukken van de Synode. Het punt in geschied ter zake van het zelfonderzoek. — Even parkeren: Vier generaties van de familie Gulden. — Geestelijke Adviezen: Zelfbeproeving. IX. — Lit. en Kunst: Noorsche kunst. II. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Een nieuwe Moraal? IV. — Zending en Evangelisatie: Dr K. van Dijk recht verkregen. — Generale Synode der Geref. Kerken. — Kerknieuws.

## HOOFDARTIKEL

### Een nieuwe huwelijksmoraal.

#### IV.

Bespreken wij in voorafgaande artikelen het vraagstuk der scheppingsordinantiën en de antithese tusschen wet en evangelie, de derde of laatste vraag, die wij ons ter beantwoording gesteld hebben, n.l. of het op aarde zoo gesteld is met den mensch, dat elk antwoord, elke houding, iedere handeling zelf ook zonde beteekent en dat wat we ook doen niets anders is dan een zondigen moeten, brengt ons in aanraking met het probleem van het wezen en werking der zonde alsmede met het vraagstuk van de verbreiding der zonde. Het is zonder meer duidelijk, dat beide vraagstukken niet in een enkel artikel als dit volledig uitgewerkt kunnen worden. Kort samengevat komt het begrip zonde, alsmede de verbreiding van dit kwaad, op het volgende neer.<sup>1)</sup>

Het Nederlandsche woord zonde is een religieus begrip, het duidt een overtreding aan, niet van een menselijke, maar van een Goddelijke wet. Zij bestaat in een afdwaling van den rechten weg, in een omhuiging van de goede richting, in een overtreding van de gestelde grenzen, in een verbreking van de verbondsverhouding tot God. Eenzijdig is de zonde derhalve geen substantie, te herleiden b.v. tot een principe van toorn in God of tot uitvloei van Gods toorn of tot een booze macht naast God, of tot een of andere stof; anderzijds bestaat de zonde ook niet in een nog-niet-zijn of behoort ze tot de noodzakelijke tegenstellingen<sup>2)</sup> in het leven. Want de zonde is geen physisch, maar een ethisch verschijnsel. Zij is een toestand en daad van den wil en heeft in dezen haar oorzaak; zij is niet met de schepping gegeven, maar na de schepping door ongehoorzaamheid ontstaan. Zij heeft alleen realiteit als deformatie van het zijnde. Hiermede is geenszins bedoeld, dat de zonde een zuivere negatie zou zijn, een louter niet-zijn. De zonde is toch geen bloot gemis, maar veel meer een gebrek. En dit gebrek, deze berooving van de zedelijke volmaaktheid, welke de mensch behoorde te bezitten, is niet alleen een passiviteit, maar ook een activiteit. Gelijk het hinken van den kreupelen, zooals Bavinck zoo schoon opmerkt, geen niet-loopen, maar een verkeerd loopen is, zoo is ook de zonde geen negatie, maar een werkzaam en verdervend beginsel, een ontbindende, verwoestende macht.

Door de zonde is daarom het wezen der menschen niet veranderd. Het zijn wezenlijk dezelfde schepselen vóór en na den val met dezelfde vermogens en dezelfde krachten. Wat veranderd is, is niet de substantie, de materie, maar de forma, waarin deze zich vertoonen, de richting, waarin zij werken. Met dezelfde kracht der liefde, waarmee de mensch oorspronkelijk God liefhad, mint hij nu het schepsel. Met dezelfde vrijheid, waarmee hij eertijds God diende, dient hij nu de wereld. In één woord, het is dezelfde mensch, maar nu wandelend niet naar God heen, maar van God af.

Hieruit volgt, dat wat zonde is in laatste instan-

tie niet bepaald wordt door de Kerk of den Staat, niet door de onafhankelijke zedewet of het autonome ik, maar enkel en alleen door de wet Gods. God is de eenige, die volstrekt gezag over ons heeft en ons in de consciëntie binden en verplichten kan. Maatstaf der zonde is daarom Gods wet alleen. De zonde is slechts daarom zonde, wijl zij tegen God en Zijn wet ingaat.

Toekomend aan het vraagstuk van de verbreiding der zonde, zoo is naar de Schrift de zonde den mensch eigen van de jeugd, van de geboorte, zelfs van de ontvangenis af aan. De erfzonde is een eigenschap der menselijke natuur en daarom eigen aan alle schepselen, die deze natuur deelachtig zijn. Zij heerscht over den ganschen mensch, over verstand en wil, hart en geweten, ziel en lichaam, over alle vermogens en krachten. Zijn hart is boos van der jeugd aan en bron van allerlei zonden, hij kan zichzelf niet vernieuwen, aan de wet Gods zich niet onderwerpen, is dood door de zonde en misdaden. Wilt in Adam de gansche menselijke natuur is verdorven, kan er uit haar waarlijk niets goeds voortkomen; de mensch is van nature geneigd tot alle kwaad, geneigd zelfs om God en zijn naaste te haten.

Omtrent deze leer van de algehele zedelijke verdorvenheid des menschen heerschte en heerscht blijkbaar nog veel misverstand. Dit laatste blijkt o.m. duidelijk uit de artikelen van Dr Diepersloot, met name uit de reeds eerder geciteerde zinsnede: „We zijn hier op 't gebied der zonde, waar elk antwoord, elke houding zelf ook zonde beteekent. — De werkelijkheid van deze wereld is van dien aard, dat overeenstemming met het scheppingsgebed uitgesloten is en dat we, wat we ook doen, zondigen moeten”.

Een zelfde gedachte vinden wij bij Th. Haug<sup>3)</sup>, hoewel minder algemeen doorgevoerd, die eveneens, althans in sommige omstandigheden, een zekeren dwang tot zondigen aanneemt, „een moeten zondigen in het bewustzijn van de zondevergeving”. Volgens Haug is dit een zuiver bijbelsche gedachte.<sup>4)</sup>

Tegen deze voorstelling van zaken nu is het volgende op te merken. De leer van de onbekwaamheid ten goede is een religieuze belijdenis. Wanneer Schrift en kerk het geheele bederf des menschen leeren, leggen zij daarbij den hoogsten maatstaf aan, n.l. de wet Gods. Naar den maatstaf, dien menschen gewoonlijk gebruiken in het dagelijksche leven, kan volmondig erkend worden, dat er veel goeds en schoons door menschen geschiedt. Er is echter nog een ander, hooger ideaal voor den mensch: er is een Goddelijke wet, waaraan hij beantwoorden moet. Deugden en goede werken zijn onderscheiden. Goed, waarlijk goed, goed in het oog van een heiligen God, is alleen datgene wat uit het geloof, naar Gods wet en tot Gods eer geschiedt. En aan dezen maatstaf getoetst, wie durft dan zeggen, dat er eenig werk, door menschen geschiedt, volkomen rein is? Gewogen in de weegschaal van Gods heilgdom, wordt al zijn doen te licht bevonden.

Wanneer echter geleerd wordt, dat de mensch door de zonde van nature onbekwaam is tot eenig goed, is daarmee geen physische noodzakelijkheid of fatalistische dwang<sup>5)</sup> bedoeld. De mensch heeft door de zonde zijn wil en de hem ingeschapen vrijheid niet verloren; de wil sluit krachten zijn natuur alle dwang uit en kan niet anders dan vrij willen. Maar de mensch heeft wel verloren de vrije neiging van den wil tot het goede; hij wil nu niet meer het goede doen; hij doet thans vrijwillig, uit neiging, het kwade; de neiging, de richting van den wil is veranderd. De onmacht ten goede is in dezen zin niet physisch, maar ethisch van aard; zij is een onmacht van den wil.

Hieruit volgt, dat de leer van de onbekwaamheid des menschen ten goede niet inhoudt, dat

ieder mensch in alle mogelijke dadelijke zonden leeft en actu schuldig staat aan de overtreding van alle geboden. Zij spreekt alleen van de diepste neiging, de innerlijkste gezindheid, de grondrichting der menselijke natuur en belijdt, dat deze niet naar God toe, maar van Hem afgekeerd is. De zonde toch is geen substantie, zij woont wel in en aan en bij den mensch, maar zij is niet het wezen van den mensch. De mensch is ook na den val mensch gebleven, hij heeft een rede, geweten en wil behouden, kan daardoor zijn lagere zinnelijke driften en neigingen beheerschen en zich al-zoo dwingen tot deugd. De leer van het totale bederf der menselijke natuur houdt dus geenszins in, dat de zondige geneigdheid, die ligt op den bodem van het hart, altijd in zulke daden uitbreekt, welke duidelijk vijandschap tegen God en den naaste verraden. Er zijn verschillende omstandigheden, die tusschenbeide treden en de neiging beletten zich ten volle te uiten. Niet alleen worden vele zondige daden door het zwaard der Overheid, het burgerlijk fatsoen, de publieke opinie, enz. tegengehouden; maar allerlei factoren, zooals het door opvoeding en strijd gekweekte zedelijk karakter, gunstige omstandigheden van constitutie, werkring, omgeving, enz. leiden den mensch menigmaal tot beoefening van schoone, lofwaardige deugden. Alleen maar, daarmee is de zondige geneigdheid des harten onderdrukt, doch niet uitgeroeid; in allerlei booze overleggingen, gedachten, begeerten komt ze telkens naar boven; als de gelegenheid gunstig is en de nood dringt, breekt zij dikwijls in schrikkelijke woorden en daden uit.

Hiermede is tevens de vraag, zooals wij die in den aanvang van dit artikel stelden, in ontkennenden zin beantwoord. Het is dus niet zoo, dat elke houding of handeling onzerzijds zondig is en evenmin is het juist, dat er sprake kan zijn van een zondigen moeten. Maar het is zoo, dat de mensch, in religieuze zin onbekwaam tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad, door het geloof in Jezus Christus, die de wet voor ons volbracht heeft, weer voldoen kan aan den eisch der wet, welke geen mindere is dan die der volmaaktheid. Doch deze volmaaktheid wordt den mensch slechts deelachtig door bekeering, geloof en wedergeboorte. Daardoor wordt hij in staat gesteld om vruchten te dragen, die den Naam des Vaders verheerlijken, en door het geloof de werken te doen, die Hij deed, om Zijn geboden te bewaren en in Zijn liefde te blijven. De geloovigen zijn wel in het vleesch en hebben voortdurend te strijden tegen 't vleesch — Paulus zelf heeft de volmaaktheid nog niet bereikt — maar zij zijn toch geroepen om het vleesch te kruisigen met al zijn begeerlijkheden en al hun leden dienstbaar te stellen aan de gerechtigheid, om niet te zondigen, maar de wereld te overwinnen en Gods geboden te onderhouden.

De verlossing, welke God in Christus schenkt, is een volkoming vrijmaking van de zonde met al haar gevolgen, sluit met de rechtvaardigmaking ook van den aanvang de heiligmaking in. Om de heiligmaking dan ook goed te verstaan moeten wij deze gedachte goed in het oog houden, dat Christus in denzelfden zin onze heiligheid is als waarin Hij onze gerechtigheid is. Christus heeft alles volbracht. Niet alleen de rechtvaardigheid, maar ook de heiligheid, welke wij deelachtig moeten worden, ligt volkomen voor ons in Christus gereed. In dezen zin is de heiligmaking, even goed als de rechtvaardiging, een gave Gods. Hoewel nu rechtvaardiging en heiligmaking geen oogenblik gescheiden zijn, zijn ze desniettemin wel onderscheiden. Want in de rechtvaardiging wordt de religieuze rechtsverhouding des menschen tot God hersteld en in de heiligmaking zijn natuur vernieuwd en van de onreinheid der zonde bevrijd. Beide zijn wel een werk Gods, maar terwijl de geloovigen in de rechtvaardiging louter passief zijn, gaat de heiligmaking in deze passieve zijde niet